

**Gemeente
Haarlem**

November 2019
Data, Informatie en Analyse

In opdracht van de afdeling
Economie, Cultuur,
Duurzaamheid en Wonen

Bouwstenen voor de Economische Visie Haarlem

**Haarlemse ondernemers
over werkgelegenheid en
ondernemerschap**

Onderzoeksrapport 2019

Inleiding

Achtergrond

Werkgelegenheid en bereikbaarheid staan in Haarlem hoog op de agenda. De gemeente Haarlem wil dat het aantal banen in verhouding meegroeit met het aantal inwoners. Ook een gezonde arbeidsmarkt is belangrijk, om talent te behouden, aantrekken en ontwikkelen. Uiteindelijk wil Haarlem naar een toekomstbestendige economie die duurzaam en circulair is en gericht op banengroei.

De Economische Visie vermeldt de ambities van Haarlem en hoe de gemeente werkgelegenheid wil behouden, stimuleren en aantrekken. De visie geeft richting aan het economisch beleid van de stad.

Om een beeld te krijgen van de wensen van de stad voor de ontwikkeling van werkgelegenheid en ondernemerschap, is de inbreng van Haarlemse ondernemers nodig. Om dit inzicht te verkrijgen is online onderzoek uitgevoerd via het Ondernemerspanel van gemeente Haarlem.

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het krijgen van inzicht in de wensen van ondernemers ten aanzien van de ontwikkeling van werkgelegenheid en ondernemerschap in Haarlem.

Het online onderzoek vormt, samen met interviews en rondetafelgesprekken met Haarlemse ondernemers een bouwsteen voor de Economische Visie van Haarlem.

Methode en respons

Het onderzoek is uitgezet onder 570 leden van het Ondernemerspanel van gemeente Haarlem. De leden zijn via e-mail uitgenodigd om online de vragenlijst in te vullen. Deelname aan het onderzoek was mogelijk van 3 oktober t/m 17 november 2019.

In totaal hebben 143 panelleden de vragenlijst volledig ingevuld. De respons bedraagt hiermee 25%.

Daarnaast hebben nog 71 ondernemers de vragenlijst via andere wervingskanalen ingevuld, waaronder de Economische Visie nieuwsbrief en sociale media. Dit levert een totale steekproef van **n=214** respondenten op.

De aantallen in het rapport kunnen in enkele gevallen iets afwijken van het totaal doordat de antwoordoptie 'weet niet' niet altijd is meegenomen in de analyses.

Samenvatting

6,6 Ondernemersklimaat in Haarlem

Positieve beoordeling ondernemersklimaat Haarlem

De Haarlemse ondernemer beoordeelt het ondernemersklimaat met gemiddeld een 6,6. Degenen met een zeer positieve waardering noemen onder meer de grote diversiteit aan bedrijvigheid, de goede ligging en het opleidingsniveau van de beroepsbevolking. Tegelijk zien ook veel ondernemers belangrijke aandachtspunten, waaronder de bereikbaarheid van de stad.

Woon-, werk- en leefklimaat veel invloed op vestiging in Haarlem

Van groot belang voor de vestiging van het bedrijf in Haarlem is de combinatie van een goed woon-, werk- en leefklimaat in de stad. Ook de gunstige ligging van Haarlem speelt een belangrijke rol, net als de aanwezigheid van een afzetmarkt en de beschikbaarheid van vestigingslocaties.

De dienstverlening van de gemeente is voor een tiende van de ondernemers één van de drie belangrijkste aspecten bij de vestiging in Haarlem.

Focus met name op bereikbaarheid en de creatieve sector

Voor een goed ondernemersklimaat moet Haarlem volgens de ondernemer met name inzetten op het verbeteren van de bereikbaarheid van de stad. Ook de dienstverlening voor ondernemers hoort tot de belangrijkste focuspunten, net als het behouden en aantrekken van talent.

De helft van de ondernemers ziet graag dat Haarlem zich in de toekomst op de creatieve sector gaat richten. Ook de digitale economie /ICT en de detailhandel worden in dit kader vaak genoemd, net als het toerisme en de circulaire economie.

5,9 Gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers

Gemeentelijke dienstverlening krijgt een voorzichtige voldoende

De gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers wordt met een gemiddeld rapportcijfer van 5,9 als net voldoende ervaren. Ondernemers met een positieve beoordeling waarderen onder meer de goede samenwerking en het directe contact met de gemeente. Daarentegen geeft bijna een derde van de ondernemers een onvoldoende, onder meer omdat zij te weinig merken van de gemeentelijke ondersteuning of onvoldoende toegevoegde waarde ervaren.

Inzetten op versterking woon/werkstad

Bij het aantrekken van werkgelegenheid moet Haarlem met name inzetten op versterking van de woon/werkstad. Daarnaast is onder meer een betere aansluiting op de beroepsbevolking en het stimuleren van een circulaire en duurzame economie van belang.

De aansluiting van het opleidingsaanbod bij de vacatures in de eigen sector wordt door de ondernemers in beperkte mate als voldoende ervaren. Met name het aantrekken van praktisch (uitvoerend) personeel wordt niet altijd als eenvoudig beschouwd.

Personeelstekort verwacht in het onderwijs en de zorg

Met name in het onderwijs en in de zorg wordt in de toekomst een tekort aan personeel verwacht. Ook andere branches worden in dit kader betrekkelijk vaak genoemd, waaronder de bouw, de horeca en de digitale economie/ICT sector.

Beoordeling ondernemersklimaat Haarlem

Ondernemersklimaat Haarlem krijgt een voldoende

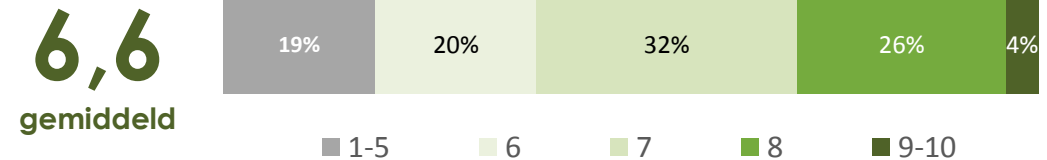
Het ondernemersklimaat krijgt gemiddeld een 6,6 van de Haarlemse ondernemer. De helft (52%) van de ondernemers geeft een zes of zeven.

Bijna één op de drie ondernemers (30%) is zeer positief en geeft minimaal een acht. Een grote diversiteit aan bedrijvigheid, de goede ligging van Haarlem en het hoge opleidingsniveau van de beroepsbevolking zijn onder meer redenen voor het geven van een hoog rapportcijfer.

Circa één op de vijf ondernemers beoordeelt het ondernemersklimaat met een onvoldoende. Betere bereikbaarheid en lagere parkeertarieven behoren tot de genoemde aandachtspunten voor een beter ondernemersklimaat.

Hoe beoordeelt u het ondernemersklimaat in Haarlem? (n=203)

(‘weet niet/ geen mening’ (n=11) buiten beschouwing gelaten)

Selectie van letterlijke toelichtingen op het rapportcijfer:

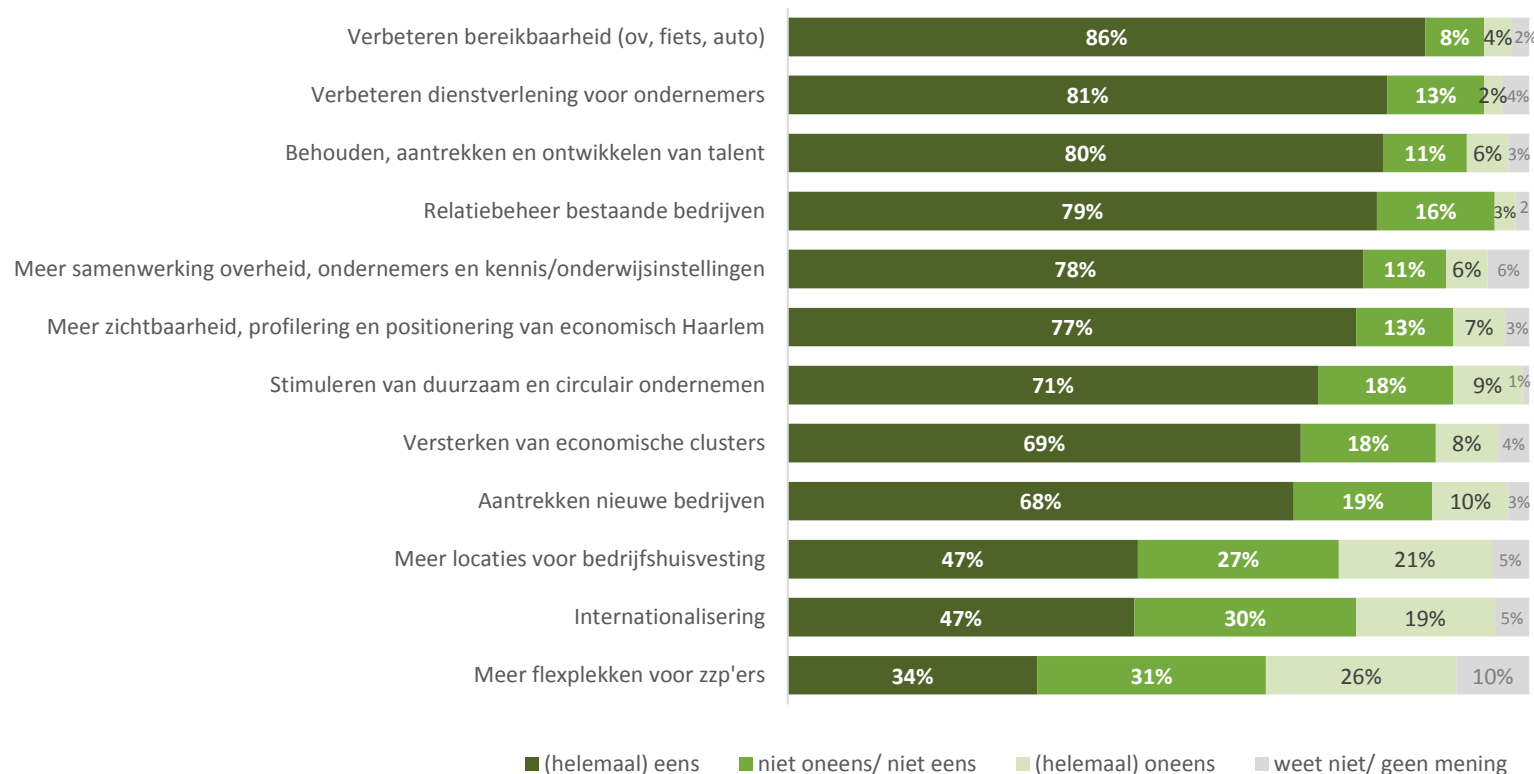
- *“Veel diversiteit aan bedrijvigheid, veel mogelijkheden om te netwerken”*
- *“Nationaal goed gelegen (nabij Amsterdam, luchthaven Schiphol, zeehaven IJmuiden), groot cultureel aanbod in prachtige binnenstad, hoogopgeleide beroepsbevolking, genoeg beschikbaarheid bedrijfsruimte.”*

- *“Prima vibe, originele ideeën en mensen, wel slecht bereikbaar met de auto.”*
- *“Veel te dure huisvesting, maar veel enthousiaste ondernemers die graag kennis delen en elkaar helpen”*
- *“Er is nog veel te winnen, o.a. bereikbaarheid, parkeren, tarieven parkeren, fiets parkeren”*
- *“Ik merk niet direct iets van stimulerende noch remmende maatregelen voor ondernemers”*
- *“Redelijk maar parkeren te duur en dus trekken veel mensen naar Hoofddorp”*

- *“Er is teveel leegstand, parkeerbeleid is niet goed, parkeerkosten zijn te hoog en de bereikbaarheid van de binnenstad laat te wensen over “.*
- *“Slechte bereikbaarheid binnenstad. Weinig activiteiten om doorstroom te organiseren in zijstraten in het centrum. Weinig hulp bij financiële tegenvallers..”*

Focuspunten voor een goed ondernemersklimaat

Voor een goed ondernemersklimaat moet Haarlem inzetten op ..... (n=214)

Focus met name gewenst op bereikbaarheid

Met het oog op een goed ondernemersklimaat moet Haarlem met name inzetten op het verbeteren van de bereikbaarheid van de stad. Ook het verbeteren van de dienstverlening voor ondernemers behoort tot de belangrijkste focuspunten, evenals het behouden en aantrekken van talent.

Het creëren van meer flexplekken voor ZZP-ers staat wat de ondernemers betreft iets minder hoog op de agenda, alhoewel de ZZP-ers zelf hier wel enthousiast over zijn. Ook het inzetten op internationalisering en de verwezenlijking van meer locaties voor huisvesting krijgen minder prioriteit.

Overige punten voor een beter ondernemersklimaat

Zijn er nog andere belangrijke punten waar Haarlem op moet inzetten voor een beter ondernemersklimaat?

Uiteenlopende suggesties zijn gegeven, onder meer met betrekking tot bereikbaarheid en het tegengaan van leegstand.

Selectie van letterlijke suggesties:

“Woon werken meer met elkaar mixen. I.p.v. monomane woonbuurten en bedrijfsterreinen zoals de Waarderpolder”.

“Versterken/samenbrengen van ondernemersnetwerk(en)”.

“Niet voor iedere af geschafte regel nieuwe verzinnen”.

“Een horeca stop, er is een overkill aan restaurants en koffie/lunchrooms, terwijl de gewone (kleding)winkel gaat verdwijnen”.

“Winkelend publiek wordt steeds vaker door snel fietsverkeer belemmerd om rustig te winkelen. Vooral op de rode loper. Toezicht en handhaving hierop zou prettig zijn”.

“Stoppen met wegpesten van auto's uit de binnenstad. Bestaande ondernemers waardering tonen.”

“Inzetten op het tegengaan van leegstand van winkels”.

“Vroeger was er bij de gemeente een apart telefoonnummer voor ondernemers. Werkte goed, kundige medewerkers”.

“Stimuleren en ondersteunen van ondernemers i.p.v. overmatige regelgeving en onzinnige projecten. Vooral een lokale visie lijkt bij de Gemeente Haarlem te ontbreken. Zij kijkt eerder naar Amsterdam en de Metropool regio i.p.v. naar wat er in Haarlem mogelijk is”.

“Leegstand winkelpanden tegengaan
Parkeren van fietsen in winkelstraten tegengaan
Zorgen dat de winkelstraten aantrekkelijker worden met o.a. muziek, bloembakken, etc. Zorgen dat toeristen onze winkelstad hoog waarderen en daarvoor gaan terugkomen”.

“Inzetten op 'groenere' Waarderpolder: ruimte voor groen en water en groene mobiliteit. Dit stimuleert en trek hoogwaardige bedrijvigheid aan”.

“Houdt Haarlem logistiek bereikbaar zodat het interessant blijft voor bewoners, bedrijven, bezoekers. Houdt Haarlem leefbaar zodat mensen er graag willen wonen, werken, zich welkom voelen”.

Ruimte voor uitbreiding in Haarlem

Niet alle ondernemers zien voldoende ruimte voor uitbreiding

Ongeveer 4 op de 10 ondernemers ziet momenteel voldoende ruimte voor uitbreiding van het bedrijf in Haarlem.

Ruim een kwart (27%) ervaart echter onvoldoende ruimte om te groeien, zowel als het gaat om uitbreiding van de bestaande bedrijfslocatie als om de groei op een nieuwe locatie in Haarlem.

Met name de creatieve sector verdient focus

Volgens de helft van de ondernemers zou Haarlem zich in de toekomst op de Creatieve sector moeten richten.

Ook de digitale economie /ICT sector en de detailhandel zijn belangrijke sectoren die net als het toerisme en de circulaire economie met name de aandacht verdienen.

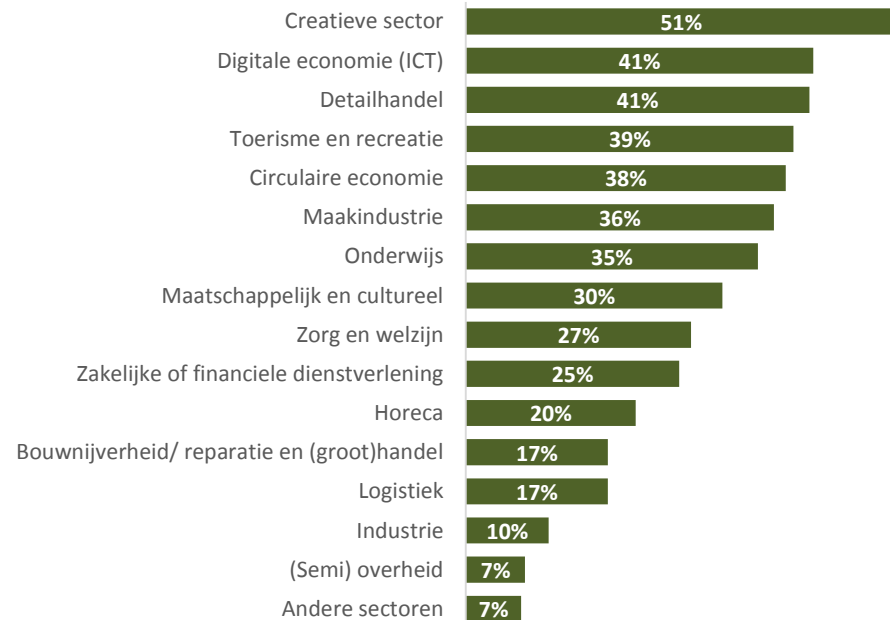
Stelling: Er is voor mijn bedrijf voldoende ruimte (bestaande/nieuwe locatie) in Haarlem om uit te breiden (n=214)

■ (helemaal) eens ■ niet oneens/ niet eens ■ (helemaal) oneens ■ weet niet/ geen mening

Op welke sector(en) moet Haarlem zich richten in de toekomst? (n=214)

Meerdere antwoorden mogelijk

Beoordeling gemeentelijke ondersteuning aan ondernemers

Gemeentelijke ondersteuning scoort net voldoende

De gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers wordt beoordeeld met een gemiddeld rapportcijfer van 5,9. Minstens de helft van de ondernemers (55%) geeft een zes of zeven.

Bijna 1 op de 3 ontevreden

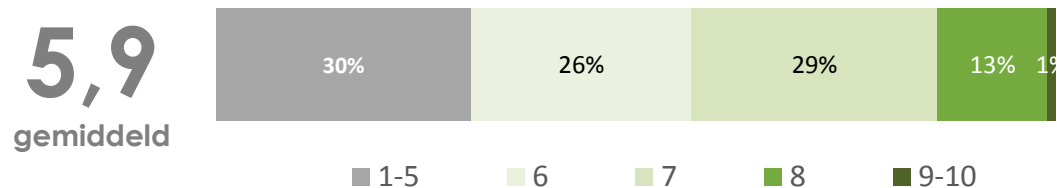
30% van de ondernemers geeft de gemeentelijke ondersteuning een onvoldoende. Punten van kritiek zijn onder meer dat de ondersteuning de ondernemer niet bereikt, of een gebrek aan toegevoegde waarde van de ondersteuning.

Goede samenwerking en directe contacten worden gewaardeerd

Ondernemers met een beoordeling van een acht of hoger (14%) lichten onder meer toe tevreden te zijn met de samenwerking met de gemeente en tevreden te zijn met het persoonlijke, directe contact.

Hoe beoordeelt u de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers in het algemeen? (n=191)

(‘weet niet/ geen mening’ (n=23) buiten beschouwing gelaten)

Selectie van letterlijke toelichtingen op het rapportcijfer:

- “Wij hebben tot nu toe een uitstekende samenwerking met de gemeente Haarlem.”
- “Goede persoonlijke, directe contacten”.
- “Waarderpolder wordt goed bediend door gemeente.”.

- “Kan altijd beter. Retail ondernemers moeten zoveel mogelijk geholpen worden met ondernemen”
- “Op zich goed, maar de bereikbaarheid kan beter. Zo ook de communicatie/transparantie naar ondernemers”.
- “Bouwvergunningen traag ambtelijk.”

- “Als ondernemer merk ik er NIETS van!”
- “Veel aandacht voor Haarlem winkelstad, geen duidelijke routes voor ondernemers naar gemeente en toegevoegde waarde in ondersteuning.”
- “Haarlem geeft mij het gevoel me liever kwijt dan rijk te zijn, volgens mij moet dat anders kunnen”.

Vinden van personeel en aansluiting van het opleidingsaanbod

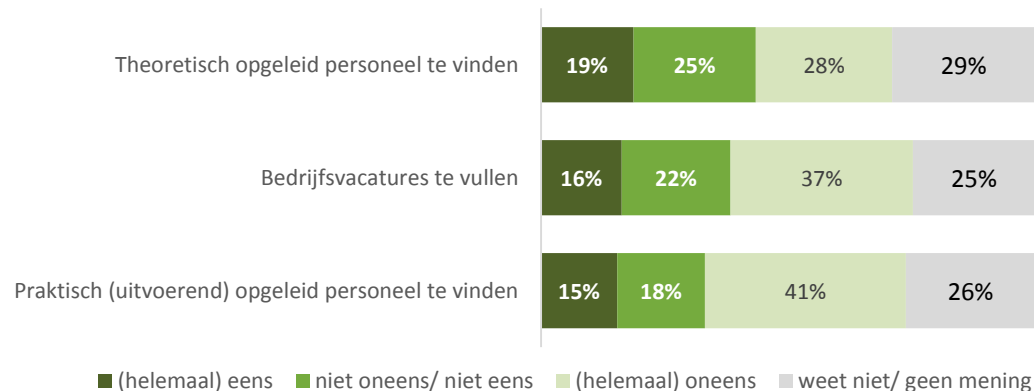
Vinden van praktisch opgeleid personeel een uitdaging

Het aantrekken van praktisch (uitvoerend) personeel wordt door de ondernemer over het algemeen niet als eenvoudig ervaren. Iets positiever is men over het vinden van theoretisch opgeleid personeel.

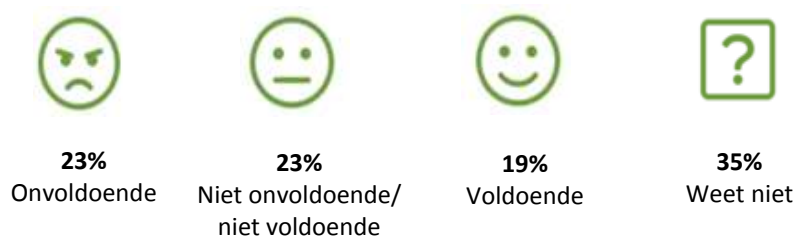
Bijna een kwart ontevreden over aansluiting opleidingsaanbod

Een minderheid van de ondernemers is goed te spreken over de aansluiting van het opleidingsaanbod in Haarlem: 19% ervaart voldoende aansluiting van het opleidingsaanbod bij de vacatures in de eigen sector. Een relatief groot deel (35%) heeft hier geen goed beeld bij.

Stelling: Het is eenvoudig om . . . . (n=214)

In hoeverre draagt het opleidingsaanbod in Haarlem bij aan het invullen van de vacatures in uw sector? (n=214)

Verwacht personeelstekort

Personeelstekorten verwacht in het onderwijs en de zorg

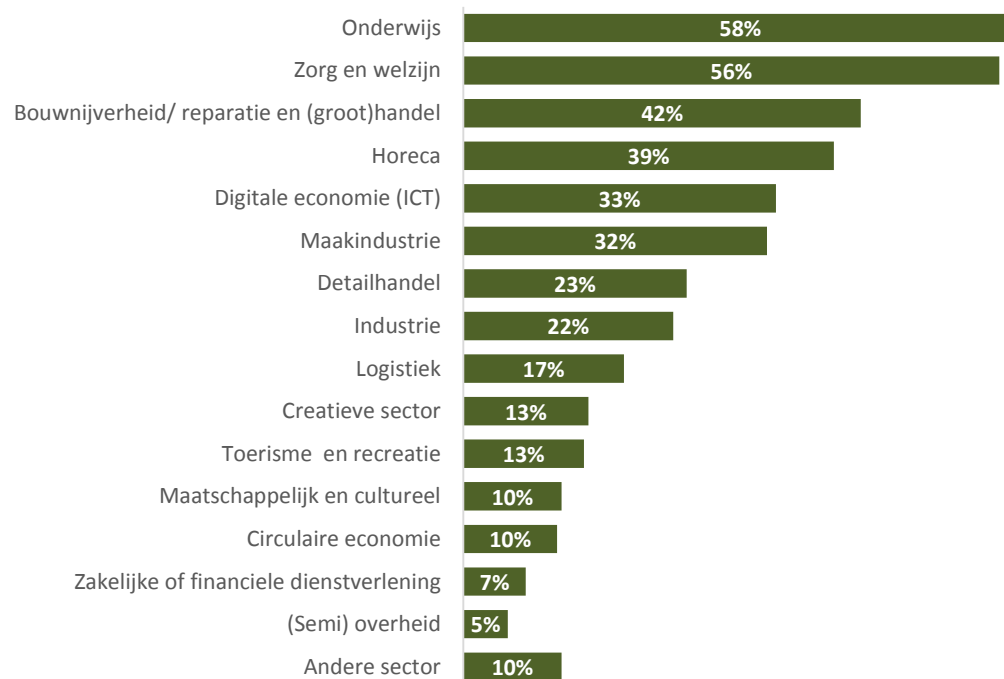
Met name in het onderwijs en in de zorg wordt in de toekomst een tekort aan personeel verwacht. Beide sectoren worden in dit kader door ruim de helft van de ondernemers genoemd.

Ook in andere branches verwacht men een gebrek aan personeel. Ongeveer vier op de tien ondernemers voorziet dit in de bouw en in de horeca. Daarnaast worden onder meer de ICT sector en de maakindustrie genoemd.

In de sectoren (semi) overheid en de zakelijke of financiële dienstverlening worden de minste tekorten verwacht.

In welke sectoren in Haarlem verwacht u dat er in de toekomst een tekort aan personeel zal ontstaan? (n=214)

Meerdere antwoorden mogelijk

Aspecten van invloed op vestigingsklimaat Haarlem

Goed woon-, werk- en leefklimaat van grote invloed op vestigingskeuze

Van wezenlijk belang voor de vestiging van het bedrijf in Haarlem is de combinatie van een goed woon-, werk- en leefklimaat.

Ook de gunstige ligging van Haarlem ten opzichte van onder meer Amsterdam en Schiphol speelt een belangrijke rol, gevolgd door de aanwezigheid van een afzetmarkt en de beschikbaarheid van vestigingslocaties.

Dienstverlening gemeente voor tiende van de ondernemers een belangrijk vestigingscriterium

Goede dienstverlening van de gemeente hoort bij ongeveer een tiende van de ondernemers tot één van de drie belangrijkste aspecten bij de vestiging in Haarlem.

Ditzelfde geldt voor onder meer een goede samenwerking tussen de overheid, ondernemers en kennisinstellingen en de aanwezigheid van economische clusters (clustering van bedrijven en instanties binnen een vakgebied).

Welke aspecten zijn het meest van invloed op de vestiging van uw bedrijf in Haarlem? (n=214)

Meerdere antwoorden mogelijk (maximaal 3)

Rolverdeling gemeente en ondernemers

Verbeteren bereikbaarheid met name verantwoordelijkheid van de gemeente

Bij de volgende onderwerpen zien ondernemers met name een rol weggelegd voor de gemeente:

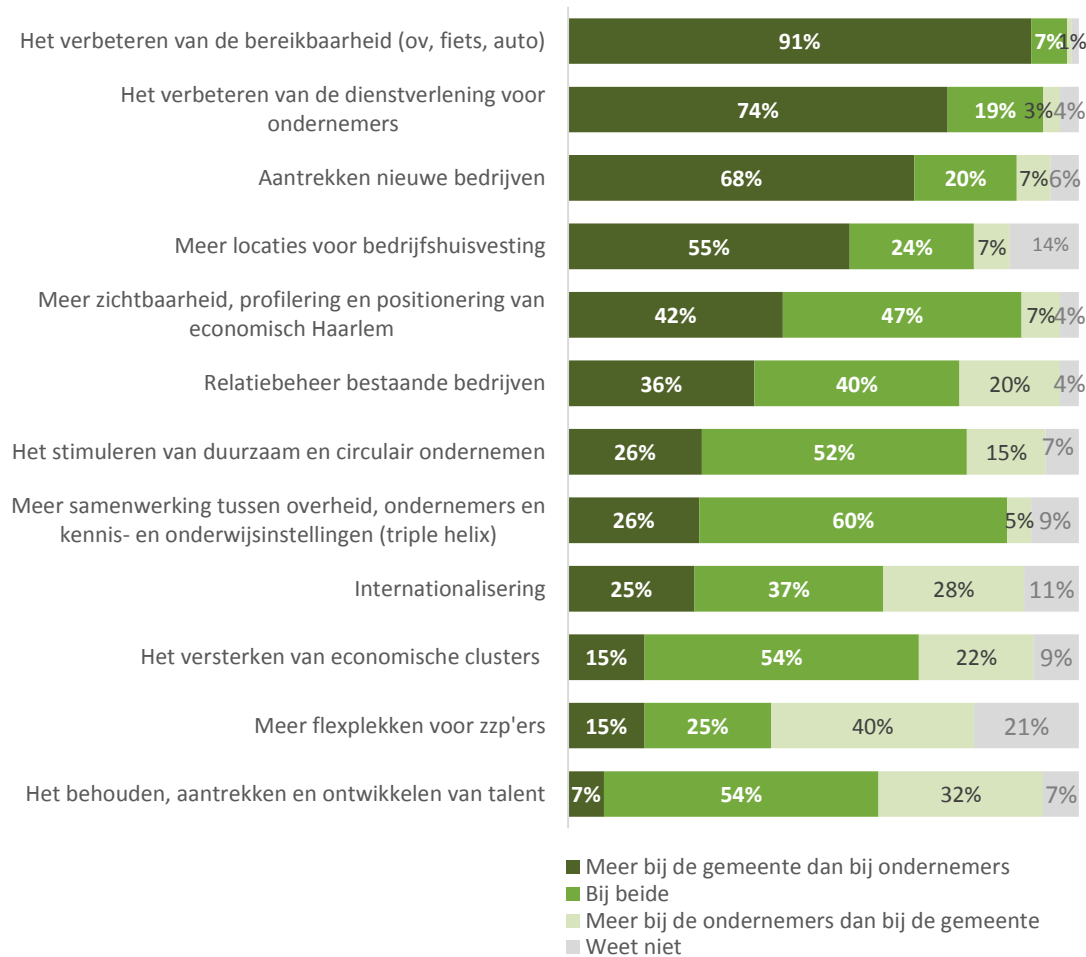
- Verbeteren van de bereikbaarheid
- Verbeteren van de dienstverlening voor ondernemers
- Aantrekken van nieuwe bedrijven
- Realiseren van meer locaties voor bedrijfshuisvesting

Het creëren van meer flexplekken voor ZZP-ers wordt daarentegen vaak als taak van de ondernemers gezien.

Bij een aantal onderwerpen zien de meeste ondernemers een rol voor de beide partijen samen:

- Samenwerking tussen overheid, ondernemers en kennisinstellingen
- Versterken van economische clusters
- Behouden, aantrekken en ontwikkelen van talent
- Stimuleren van duurzaam en circulair ondernemen

Hoe ziet u de rol van de gemeente en ondernemers op de volgende onderwerpen? (n=214)

Aantrekken werkgelegenheid

Inzetten op versterking woon/werkstad

In lijn met het belang van een goed woon-, werk- en leefklimaat, vinden ondernemers dat de gemeente bij het aantrekken van werkgelegenheid met name moet inzetten op versterking van de woon/werkstad.

Tevens wordt onder meer een betere aansluiting op de beroepsbevolking en het stimuleren van een circulaire en duurzame economie als belangrijk ervaren voor het aantrekken van werkgelegenheid.

Bij het aantrekken van werkgelegenheid moet de gemeente inzetten op ... (n=214)

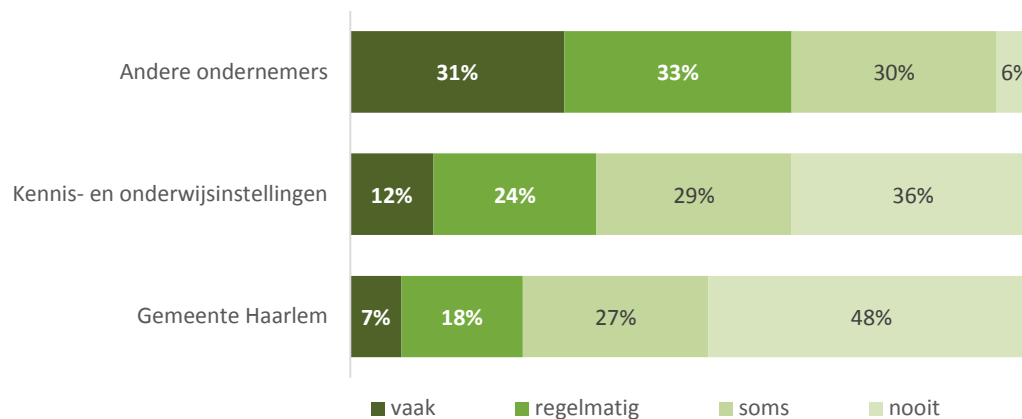
Vormen van samenwerking

Veel onderlinge samenwerking

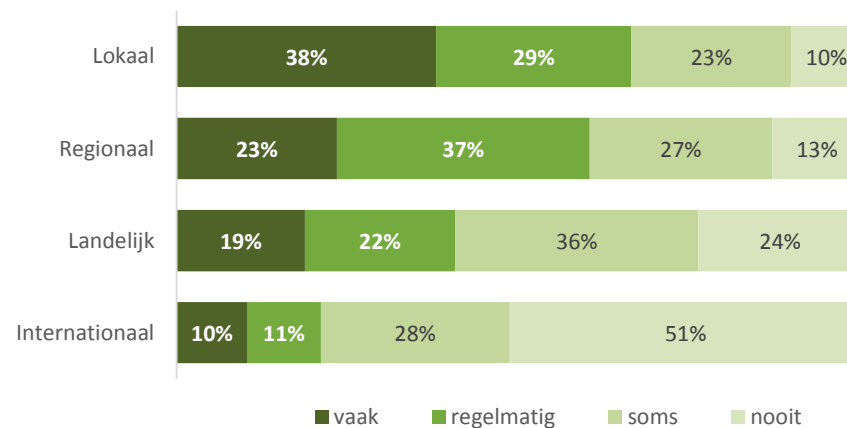
Ongeveer 2 op de 3 ondernemers werkt regelmatig of vaak samen met andere ondernemers. In de meeste gevallen vindt de samenwerking lokaal of regionaal plaats.

Eén op de vijf ondernemers werkt regelmatig of vaak op internationaal niveau samen. Binnen deze groep wordt in bijna driekwart van de gevallen met andere ondernemers samengewerkt.

In hoeverre werkt u/ uw bedrijf samen met . . . ? (n=214)

In welke mate werkt u/ uw bedrijf samen op volgende niveaus? (n=214)

Opmerkingen en suggesties voor Economische Visie Haarlem

Heeft u nog aanvullende opmerkingen en suggesties voor de Economische Visie Haarlem?

Diverse suggesties zijn gegeven, onder meer met betrekking tot betere bereikbaarheid, het tegengaan van leegstand en betaalbare woonruimte.

Selectie van letterlijke opmerkingen:

"Ondernemers genoeg in Haarlem, wil je deze stimuleren zal er een oplossing moeten komen voor potentiële werknemers zich in Haarlem te vestigen. Dit is nu onmogelijk, wonen in Haarlem en omgeving is voor deze groep onbetaalbaar geworden. Haarlem zal dus verworden in stad voor elite, "werkpersoneel" is hierdoor niet meer welkom."

"Hoop mensen klagen erover dat Haarlem een soort eetstad aan 't worden is. Hou dus de diversiteit in de gaten".

"Maak de Waarderpolder bereikbaar in de spits!".

"Te weinig mentaliteit van werkstad. Veel hinder van ondoordachte verkeersmaatregelen. Klanten klagen regelmatig over verkeersdoolhof centrum".

"De lijnen tussen Gemeente Haarlem en ondernemers moeten veel korter worden! Hierdoor wordt informatie vragen/ delen en werkgelegenheid sneller gezien en behandeld".

"Parkeerregeling voor werkenden in Haarlem maar elders wonend zou prettig zijn."

"Als een ondernemer een brief stuurt aan burgemeester en wethouders, dan je dan ook antwoord krijgt!".

"Maak van Haarlem een woon-werk-fiets stad. Door vooral de bereikbaarheid met de fiets te vergroten. Meer onderhoud aan de fietspaden. Nu zie ik bijna dagelijks dat fietspaden worden gebruikt voor "logistieke problemen" om de auto niet lastig te vallen. Dus afzetten van fietspaden, etc."

"De bereikbaarheid van Haarlem met de auto moet echt veel beter, maar wordt slechter. Betere afstelling van de verkeerslichten zou al een beetje kunnen helpen. Amper groene golfen, te lang rood, te lang groen, zelden afgestemd op het verkeersaanbod."

"Concentreer je meer op de concurrentiepositie van de detailhandel en het verbeteren van de aantrekkelijkheid van het Centrum door het tegengaan van de leegstand een speerpunt te maken."

"Zorg dat er betaalbare woonruimte is zodat jong talent zich in deze stad gaat vestigen."

Bijlage: Achtergrondgegevens (1 van 3)

Arbeitsplaatsen (FTE)	aantal	in %
1 (zzp'er)	69	32
2-5	73	34
6-25	39	18
26-100	21	10
101-250	4	2
251 of meer	3	1
Onbekend	5	2
Totaal	214	100

Vestigingslocatie	aantal	in %
Oost/Waarderpolder	66	31
Schalkwijk	4	2
Zuid-West	22	10
Noord	24	11
Centrum	86	40
Buiten Haarlem	12	6
Totaal	214	100

Sector	aantal	in %
Maakindustrie	11	5
Creatieve sector	27	13
Digitale economie (ICT)	11	5
Industrie	2	1
Bouwnijverheid/ reparatie en (groot)handel	12	6
Logistiek	1	0
Zorg en welzijn	11	5
Circulaire economie	2	1
Zakelijke of financiële dienstverlening	48	22
Detailhandel	38	18
Horeca	16	7
Maatschappelijk en cultureel	5	2
Toerisme en recreatie	12	6
(Semi-)overheid	4	2
Andere sector	14	7
Totaal	214	100

Vestigingslocatie klanten	aantal	in %
Lokaal	58	27
Regionaal	72	34
Landelijk	65	30
Internationaal	19	9
Totaal	214	100

Omzet	aantal	in %
0-50.000 euro	37	17
50.001-150.000 euro	49	23
150.001-500.000 euro	39	18
500.001 euro of hoger	69	32
Wil / kan niet beantwoorden/ onbekend	20	9
Totaal	214	100

Bijlage: Achtergrondgegevens (2 van 3)

Modaliteit woon-werkverkeer	aantal	in %
Te voet	16	7
Fiets/ Bakfiets	56	26
E-bike/speed-pedelec	4	2
Brommer/snorfiets/scooter	2	1
Auto	90	42
Openbaar vervoer	24	11
Andere manieren	22	10
Totaal	214	100

Woonplaats werknemers <i>(meerdere antwoorden mogelijk)</i>	aantal	in %
Basis: meerdere mensen werkzaam in het bedrijf		
Amsterdam en Amstelveen	30	21
Beverwijk of Velsen-Noord	11	8
Bloemendaal	11	8
Haarlem	114	81
Haarlemmermeer	9	6
Heemstede	9	6
Ijmuiden, Velsbroek, Santpoort, Driehuis of Velsen-Zuid	33	24
Utrecht	1	1
Zandvoort	4	3
Zuid-Holland	9	6
Andere woonplaats	12	9
Totaal	140	100

Woon-werkverkeer

Onder de restcategorie 'andere manieren' worden onder meer combinaties van vervoersmiddelen genoemd (o.a. "Fiets, auto en OV").

Bijlage: Achtergrondgegevens (3 van 3)

Stimuleert u uw werknemers om bepaalde vormen van vervoersmiddelen te kiezen ten aanzien van woon-werkverkeer?

(‘weet niet/ geen antwoord’ buiten beschouwing gelaten)

